

PRÁVO ZAHRANIČNEJ, BEZPEČNOSTNEJ A OBRANNEJ POLITIKY

- Vyučujúci:** JUDr. Hana Kováčiková, PhD., hana.kovacikova@flaw.uniba.sk
- Hodnotenie:** písomná forma skúšky, práca s nekomentovanými predpismi
- Zdroje:** relevantné právne predpisy, judikatúra, prednášky

1.

Historický základ

Právny základ

Inštitucionálne vymedzenie

HISTORICKÝ ZÁKLAD

- 1951 – Európske obranné spoločenstvo
- 1953 – Európske politické spoločenstvo
- 1970 – Európska politická spolupráca
- 1973 – Dokument o Európskej identite
- 1986 – Jednotný európsky akt
- 1992 – Maastrichtská zmluva

Európske obranné spoločenstvo (1952)

- **Európske obranné spoločenstvo** znamenalo pokus o vytvorenie spoločnej európskej armády.
- Na základe iniciatívy franc. premiéra René Plevena sa v prvej polovici 50. rokov začali rokovania o vytvorení európskej armády ako spôsobu opätovného vyzbrojenia Nemecka v rámci západných štruktúr a vymedzenia sa voči Sovietskemu zväzu.
- Zástupcovia Francúzska, Nemecka, Talianska, Holandska, Belgicka a Luxemburska podpísali 27. mája 1952 zmluvu o Európskom obrannom spoločenstve.
- Spoločná európska armáda mala podliehať Európskemu politickému spoločenstvu, ktoré malo byť založené neskôr.

- Vojenská integrácia sa mala uskutočniť na úrovni malých bojových jednotiek.
- Velením mal byť poverený niektorý minister obrany niektorej z členských krajín.
- Plevelov návrh umožňoval nasadiť nemeckých vojakov aj bez vytvorenia západnonemeckej armády.
- Veľká Británia, ktorá nebola pri podpise zmlúv vyjadrila projektu podporu a následne s EOS uzatvorila asociačnú dohodu, avšak priame členstvo odmietla.
- Francúzsky parlament nakoniec odmietol zmluvu zakladajúcu EOS ratifikovať.
- Projekt EOS stroskotal.

Európske politické spoločenstvo (1953)

- Myšlienka vytvorenia EP Spoločenstva sa formovala súčasne s rokovaniami o vzniku EOS.
- Po podpise Zmluvy o založení EOS (30.5.1952) vypracovalo Zhromaždenie ESUO návrh Zmluvy o založení EP Spoločenstva.
- Projekt stroskotal po tom, ako Francúzsko odmietlo ratifikovať Zmluvu o založení Európskeho obranného spoločenstva.

Európska politická spolupráca (1970)

- Luxemburská - Davignonova správa - zaoberajúca sa zahraničnopolitickou spoluprácou.
- Jej hlavným cieľom bol rozvoj vzájomných vzťahov a posilnenie spolupráce medzi zahraničnými politikami členských krajín.
- Tento dokument prijatý summitom 27. októbra 1970 obsahoval návrh programu EPS, ktorého hlavným princípom bolo častejšie stretávanie sa ministrov zahraničných vecí členských krajín.
- Po prijatí Davignovej správy sa vytvorila EP Spolupráca, ktorej hlavný význam spočíval v systéme pravidelných medzivládnych konzultácií ministrov zahraničných vecí členských štátov.
- Otázky prejednávané na stretnutiach ministrov museli byť iného charakteru ako agenda ES.
- Toto prísne vymedzenie hranice otázok malo zabrániť vzniku užšieho prepojenia EP Spolupráce s ďalšími orgánmi ES, keďže nové aktivity mali čisto medzivládny rozmer a prispievali k zjednocovaniu postojov členských štátov.

Vyhlásenie o Európskej identite (1973)

- Dokument vydaný 14. 12. 1973 v Kodani členskými štátmi ES. Pomenúvajú sami seba Deviatkou.
- 3. kapitoly:
  - Jednota Deviatky
    - Popisuje spoločné hodnoty a ideu jednoty, ktoré má Deviatka
  - Európska identita vo svete
    - Vymedzuje vzťahy Deviatky s ostatnými krajinami vo svete a zároveň definuje motivácie a dôvody pre ich stagnáciu či rozvoj.
  - Dynamická podstata konštrukcie európskej identity
    - Definuje podstatu, na základe ktorej Deviatka konštruovala Európsku identitu. Tento dokument priamo nadväzuje na podstatu Parížskej zmluvy a Rímskych zmlúv.
- Vyhlásenie je primárne určené pre svetových aktérov – štáty a organizácie, sekundárne tiež členským štátom a jej občanom.

Čl. 30.10.a)-b) JEA

- a) Predsedníctvo Európskej politickej spolupráce zastáva **Vysoká zmluvná strana**, ktorá predsedá Rade Európskych spoločenstiev.

- b) **Predsedníctvo** zodpovedá za poskytovanie podnetov k akciám, koordináciu a zastupovanie pozícií členských štátov vo vzťahu k tretím krajinám, pokiaľ ide o činnosti Európskej politickej spolupráce. Zodpovedá tiež za riadenie politickej spolupráce a najmä za vypracovanie časového rozvrhu zasadaní a za zvolávanie a organizáciu zasadaní.

Článok J.5 ZEU (Maastricht)

1. **Predsedníctvo Rady** zastupuje úniu v záležitostiach spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky.
2. Predsedníctvo Rady zodpovedá za uskutočňovanie spoločných opatrení; vo svojej pôsobnosti v medzinárodných organizáciách a na medzinárodných konferenciách vyjadruje zásadne postoj únie.
3. Predsedníctvu pri plnení úloh uvedených v odseku 1 a 2 pomáha v prípade potreby predchádzajúci alebo nasledujúci predsedajúci členský štát. Komisia je do týchto úloh plne zapojená.

Článok 18 ZEU (Amsterdam)

- 1. Predsedníctvo zastupuje úniu v záležitostiach, ktoré patria do spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky.**
2. Predsedníctvo zodpovedá za uskutočňovanie rozhodnutí prijatých podľa tejto hlavy; v tejto pôsobnosti vyjadruje zásadne stanovisko únie v medzinárodných organizáciách a na medzinárodných konferenciách.
3. Predsedníctvu pomáha generálny tajomník Rady, ktorý vykonáva funkciu Vysokého splnomocnenca pre spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku.
4. Komisia sa plne zapája do úloh uvedených v odsekoch 1 a 2. Predsedníctvu pomáha v prípade potreby pri plnení týchto úloh nasledujúci predsedajúci členský štát.
5. Ak to Rada považuje za nevyhnutné, môže vymenovať osobitného zástupcu s mandátom pre osobitné politické otázky.

Článok 18 ZEU (Amsterdam)

1. Členské štáty **koordinujú svoj postup** v medzinárodných organizáciách a na medzinárodných konferenciách. Na týchto fórach konajú podľa spoločných pozícií. V medzinárodných organizáciách a na medzinárodných konferenciách, na ktorých sa nezúčastňujú všetky členské štáty, zúčastnené štáty dodržia spoločné pozície.
2. Bez dopadu na odsek 1 a článok 14 odsek 3 informujú členské štáty zastúpené v medzinárodných organizáciách a na medzinárodných konferenciách, na ktorých sa nezúčastňujú všetky členské štáty, členské štáty tam nezastúpené o všetkých **veciach spoločného záujmu**. Členské štáty, ktoré sú zároveň členmi Bezpečnostnej rady Organizácie spojených národov **zosúladujú svoj postup** a v plnej miere informujú ostatné členské štáty. Členské štáty, ktoré sú stálymi členmi Bezpečnostnej rady, zastávajú pri výkone svojich funkcií stanoviská a záujmy únie, bez dopadu na svoju zodpovednosť podľa ustanovení Charty Organizácie spojených národov.

Článok 37 ZEÚ (Amsterdam)

- V rámci medzinárodných organizácií a na medzinárodných konferenciách, ktorých sa členské štáty zúčastňujú, obhajujú **spoločné pozície** prijaté podľa ustanovení tejto hlavy.
- Články 18 a 19 sa primerane uplatnia na záležitosti spadajúce pod túto hlavu

Článok 211 ZES (Amsterdam)

- Únia a členské štáty v rámci svojej pôsobnosti spolupracujú s tretími krajinami a s príslušnými medzinárodnými organizáciami.

Článok 282 ZES (Amsterdam)

- V každom členskom štáte požíva Únia najširšiu spôsobilosť na práva a právne úkony, aké ich právo priznáva právnickým osobám; Únia môže najmä nadobúdať alebo scudzovať hnutel'ný a nehnuteľný majetok a môže vystupovať pred súdmi. V takom prípade zastupuje Úniu Komisia. Únia je však zastúpená aj každou z inštitúcií na základe ich administratívnej autonómie v záležitostiach týkajúcich sa ich fungovania.

Lisabonská zmluva: články 4, 5, 21, 22 ZEU

- **Článok 4 ods. 3 ZEU**
- Podľa zásady lojálnej spolupráce sa Únia a členské štáty vzájomne rešpektujú a vzájomne si pomáhajú pri vykonávaní úloh, ktoré vyplývajú zo zmlúv.
- Členské štáty prijímú všetky opatrenia všeobecnej alebo osobitnej povahy, aby zabezpečili plnenie záväzkov vyplývajúcich zo zmlúv alebo z aktov inštitúcií Únie.
- Členské štáty pomáhajú Únii pri plnení jej úloh a neprijímú žiadne opatrenie, ktoré by mohlo ohroziť dosiahnutie cieľov Únie.

Článok 5 ods. 2 ZEU

Podľa zásady prenesenia právomocí Únia koná len v medziach právomocí, ktoré na ňu preniesli členské štáty v zmluvách na dosiahnutie cieľov v nich vymedzených.

Právomoci, ktoré na Úniu neboli v zmluvách prenesené, zostávajú právomocami členských štátov

Článok 21 ZEU

- Činnosť Únie na medzinárodnej scéne sa spravuje zásadami, ktoré sa uplatnili pri jej založení, rozvoji a rozšírení a ktoré hodlá podporovať vo zvyšku sveta: demokracia, právny štát, univerzálnosť a nedeliteľnosť ľudských práv a základných slobôd, zachovávanie ľudskej dôstojnosti, rovnosť a solidarita a dodržiavanie zásad Charty Organizácie Spojených národov a medzinárodného práva.
- Únia sa usiluje o rozvoj vzťahov a budovanie partnerstiev s tretími krajinami a s medzinárodnými, regionálnymi alebo svetovými organizáciami, ktoré uznávajú spoločné zásady uvedené v prvom pododseku.
- Presadzuje mnohostranné riešenia spoločných problémov, najmä v rámci Organizácie Spojených národov.

- Únia vymedzuje a uskutočňuje spoločné politiky a činnosti a pracuje na dosahovaní vysokého stupňa spolupráce vo všetkých oblastiach medzinárodných vzťahov s cieľom:
  - a) uchovávať svoje hodnoty, základné záujmy, bezpečnosť, nezávislosť a celistvosť;
  - b) upevňovať a podporovať demokraciu, právny štát, ľudské práva a zásady medzinárodného práva;
  - c) zachovávať mier, predchádzať konfliktom a posilňovať medzinárodnú bezpečnosť v súlade s cieľmi a zásadami Charty Organizácie Spojených národov, zásadami Helsinského záverečného aktu a cieľmi Parížskej charty vrátane tých, ktoré sa týkajú vonkajších hraníc;
  - d) podporovať trvalo udržateľný hospodársky, sociálny a environmentálny rozvoj rozvojových krajín s hlavným cieľom odstrániť chudobu;
  - e) povzbudzovať integráciu všetkých krajín do svetového hospodárstva aj prostredníctvom postupného odstraňovania prekážok v medzinárodnom obchode;
  - f) prispievať k vypracovaniu medzinárodných opatrení na zachovávanie a zlepšovanie kvality životného prostredia a trvalo udržateľného hospodárenia so svetovými prírodnými zdrojmi s cieľom zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj;
  - g) pomáhať obyvateľstvu, krajinám a regiónom postihnutým prírodnými katastrofami alebo katastrofami spôsobenými ľudskou činnosťou a
  - h) presadzovať medzinárodný systém založený na posilnenej mnohostrannej spolupráci a dobrej správe vecí verejných v celosvetovom meradle.

- Pri rozvoji a vykonávaní vonkajšej činnosti Únie v rôznych oblastiach, na ktoré sa vzťahuje táto hlava a piata časť Zmluvy o fungovaní Európskej únie, ako aj pri rozvíjaní a uskutočňovaní svojich ostatných politík v ich vonkajších aspektoch zachováva Únia zásady a sleduje ciele uvedené v odsekoch 1 a 2.
- Únia zabezpečuje vzájomný súlad medzi rôznymi oblasťami svojej vonkajšej činnosti a medzi nimi a ostatnými politikami.
- Rada a Komisia s pomocou vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku zabezpečujú tento vzájomný súlad a na tento účel spolupracujú.

Článok 22 ZEU

- Na základe zásad a cieľov uvedených v článku 21 určuje **Európska rada** strategické záujmy a ciele Únie.
- Rozhodnutia Európskej rady o strategických záujmoch a cieľoch Únie sa vzťahujú na spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku a na ostatné oblasti vonkajšej činnosti Únie.
- Tieto rozhodnutia sa môžu týkať vzťahov Únie s konkrétnou krajinou alebo regiónom, alebo môžu byť tematicky zamerané.
- Určujú ich dĺžku trvania a prostriedky, ktoré musia poskytnúť Únia a členské štáty.
- Európska rada sa uznáva jednomyselne na základe odporúčania **Rady** prijatého podľa postupov ustanovených pre každú oblasť.
- Rozhodnutia Európskej rady sa vykonávajú v súlade s postupmi určenými zmluvami.
- **Vysoký predstaviteľ Únie pre zahraničné veci** a bezpečnostnú politiku pre oblasť spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky a **Komisia** pre ostatné oblasti vonkajšej činnosti môžu Rade predkladať spoločné návrhy.

- Čl. 23-41 ZEU
  - Osobitné ustanovenia o spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politike
- Čl. 42-46 ZEU
  - Ustanovenia o spoločnej bezpečnostnej a obrannej politike
- Vyhlásenia pripojené k záverečnému aktu medzivládnej konferencie, ktorá prijala lisabonskú zmluvu

Inštitúcie a orgány EÚ

- Európska Rada (15 ZEU)
- Rada (16.6 ZEU)
- Komisia (17 ZEU)
- Vysoký predstaviteľ Únie pre zahraničné veci (18, 27 ZEU)
- Európska služba pre vonkajšiu činnosť (27 ZEU)
- Politický a bezpečnostný výbor (38 ZEU)

Európska rada

- Európska rada dáva Únii **potrebné podnety na jej rozvoj a určuje jej všeobecné politické smerovanie a priority**. Nevykonáva legislatívnu funkciu.
- Európska rada sa skladá z hláv štátov alebo predsedov vlád členských štátov, ako aj svojho predsedu a predsedu Komisie. **Jej práce sa zúčastňuje vysoký predstaviteľ Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku**.
- Rozhodnutia Európskej rady sa prijímajú konsenzom, ak nie je v zmluvách ustanovené inak.
- **Predseda Európskej rady** na svojej úrovni a z titulu svojej funkcie **zabezpečuje zastupovanie Únie navonok v záležitostiach týkajúcich sa spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky** bez toho, aby boli dotknuté právomoci vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku.

Rada

- Rada pre zahraničné veci rozpracúva vonkajšiu činnosť Únie na základe strategických usmernení stanovených Európskou radou a zabezpečuje, aby činnosť Únie bola konzistentná.
- Pravidlá, ktorými sa spravuje hlasovanie kvalifikovanou väčšinou, sú ustanovené v článku 238 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

Komisia

- Komisia podporuje všeobecný záujem Únie a na tento účel sa ujíma vhodných iniciatív.
- Zabezpečuje uplatňovanie zmlúv, ako aj opatrení prijatých inštitúciami na ich základe.
- Dohliada na uplatňovanie práva Únie pod kontrolou Súdneho dvora Európskej únie.
- Plní rozpočet a riadi programy.
- Vykonáva koordinačné, výkonné a riadiace funkcie v súlade s podmienkami ustanovenými v zmluvách.
- S výnimkou spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky a iných prípadov ustanovených v zmluvách zabezpečuje zastupovanie Únie navonok.
- Dáva iniciatívy na ročné a viacročné programovanie Únie v snahe dosiahnuť medziinštitucionálne dohody

Vysoký predstaviteľ Únie pre ZV A BP

- Európska rada kvalifikovanou väčšinou a so súhlasom predsedu Komisie vymenuje vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku.
- Európska rada môže ukončiť jeho funkčné obdobie rovnakým postupom.
- Vysoký predstaviteľ vedie spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku Únie.
- Svojimi návrhmi prispieva k tvorbe tejto politiky a uskutočňuje ju ako splnomocnenec Rady.
- To isté sa vzťahuje na spoločnú bezpečnostnú a obrannú politiku.
- Vysoký predstaviteľ predsedá Rade pre zahraničné veci.

- Vysoký predstaviteľ je jedným z podpredsedov Komisie.
- Zabezpečuje konzistentnosť vonkajšej činnosti Únie.
- V rámci Komisie zodpovedá za úlohy, ktoré jej v tejto súvislosti prislúchajú v oblasti vonkajších vzťahov, a za koordináciu ostatných aspektov vonkajšej činnosti Únie.
- Pri vykonávaní týchto právomocí v rámci Komisie a len v súvislosti s týmito právomocami je vysoký predstaviteľ viazaný postupmi, ktoré upravujú fungovanie Komisie v rozsahu, ktorý je zlučiteľný s odsekmi 2 a 3.
- Predsedá Rade pre zahraničné veci, prispieva svojimi návrhmi k tvorbe spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky a zabezpečuje vykonávanie rozhodnutí prijatých Európskou radou a Radou.
- Zastupuje Úniu v záležitostiach týkajúcich sa spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky. Vede politický dialóg s tretími stranami v mene Únie a vyjadruje pozíciu Únie v medzinárodných organizáciách a na medzinárodných konferenciách.

Európska služba pre vonkajšiu činnosť

- Vysokému predstaviteľovi pri výkone jeho funkcie pomáha Európska služba pre vonkajšiu činnosť.
- Táto služba pri svojej činnosti spolupracuje s diplomatickými službami členských štátov a pozostáva z úradníkov z príslušných útvarov generálneho sekretariátu Rady a Komisie, ako aj z personálu dočasne vyslaného diplomatickými službami členských štátov.
- Organizáciu a fungovanie Európskej služby pre vonkajšiu činnosť upraví Rada rozhodnutím.
  - Vznikla na základe rozhodnutia Rady z 26. 7. 2010 2010/427/EU o založení ESVČ s účinnosťou od 1.1.2011

- Riadi **diplomatické vzťahy a strategické partnerstvá** s tretími krajinami.
- Spolupracuje s vnútroštátnymi diplomatickými službami **krajín EÚ, s OSN a ďalšími vplyvnými inštitúciami**.
- Sídli v Bruseli, vytvára sieť 139 diplomatických zastúpení.
- ESVČ poskytuje podporu a pracuje v spolupráci s diplomatickými službami členských štátov, ako aj s Generálnym sekretariátom Rady a útvarmi Komisie, aby sa zabezpečil súlad medzi rôznymi oblasťami vonkajšej činnosti Únie navzájom a súlad medzi uvedenými oblasťami a ostatnými politikami Únie.

Politický a bezpečnostný výbor

- Monitoruje medzinárodnú situáciu v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje spoločná zahraničná a bezpečnostná politika, a prispieva k definovaniu politik podávaním stanovísk Rade na žiadosť Rady, vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku alebo z vlastného podnetu.
- Sleduje taktiež uskutočňovanie dohodnutých politik bez toho, aby boli dotknuté právomoci vysokého predstaviteľa.
- V rámci tejto kapitoly Politický a bezpečnostný výbor vykonáva pod vedením Rady a vysokého predstaviteľa politickú kontrolu a strategické riadenie operácií krízového riadenia uvedených v článku 43.
- Rada môže poveriť výbor, aby na účely a počas doby trvania operácie na riešenie krízovej situácie určených Radou prijímal príslušné rozhodnutia týkajúce sa politickej kontroly a strategického usmerňovania operácie.

ÚLOHA :

- Zvoľte Vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku.
- Svoj postup podporte relevantnými ustanoveniami európskych právnych predpisov.

